

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ובירורי יוחסין

בהרכב הדיינים: הרב יהושע ווייס, אב"ד; הרב יהושע הלוי לוין; הרב יהונתן לייאנס.

מזמין עבודה שהתחרט מההזמנה והקבלן תובע שכ"ט מלא

תיק מס': 2925פד

(ערך התביעה: כ-17,000 שקל. לתשומת לב: נימוקים אלו עתידים להתפרסם בספר "פסקי דין – ירושלים" כך טז, לאחר השלמת עריכת הגהות תיקונים ותוספות)

נושא הדיון

ראובן יוזם להקים פרויקט חינוכי שיתן מענה לצרכים חינוכיים במגזר הדת"ל, ומתכנן לקבל אישורים ממשרד החינוך והחמ"ד שהפרויקט יכלול בתכניות הלימודים בבי"ס ובישיבות תיכוניות ועוד. מדובר בפיתוח תוכנה-אפליקציה שכל מוסד ירכוש בה שירות בתשלום חודשי סמלי, ולפי מס' המוסדות שהוא מקווה להגיע אליהם זה יהיה רווחי מאוד. התלמידים יומרצו להתחבר לאתר במחשב או בסמרטפון שלהם, לקבל מענה ללבטיהם ובעיותיהם באנונימיות, ויהיו בו גם קופונים לרכישות מוזלות של מוצרים מסויימים שבני נוער מתעניינים בהם מאוד, וכך התפוצה שלו וההשפעה החיובית שלו תגדל.

שמעון הוא מתכנת שראובן הציע לו לפתח את התוכנה. לדעת שמעון גובה השכר לפתח תוכנה כזאת למומחה במעמדו שווה מאות אלפי שקלים, והוא הסכים לעבוד לא תמורת שכר מידי, אלא כמשקיע בפירות העתידיים, כלומר שמכל ההכנסות מכספי המוסדות, מהפרסומות, ומתרומות, יקבל 50% מדי חודש לאחר קיזוז הוצאות כגון פרסום. והוא מציין שעבודתו לא מסתיימת נגמרת בהגשת התוכנה, כי יש צורך במענה טכני ותחזוקה שוטפת בכל חודש לכל משך פעילות האתר.

את תנאי השכר האמור העלה שמעון לראובן בוואטצאפ כשהתכתבו על התכנית, ובמענה כתב לו ראובן "תתחיל". ואכן שמעון התחיל בפיתוח התוכנה במשך ימים ולילות. ראובן שהרעיונות והאפיונים של התוכנה התגבשו אצלו עם העבודה היה שולח לשמעון הוראות שונות ובקשות, ושמעון עשה על פי הדרישות פיתוחים ושינויים ועוד שדות ואופציות. בס"ה לטענת שמעון הוא השקיע שבועות שלמים ביצירת אלפי שורות קוד, וגם כסף ברכישת דומיין עליו יושב האתר המתפתח.

בשלב מסויים, שלפי ראובן הגיע בקושי לעשירית ממה שמתכנן, ולפי שמעון כבר כמעט סיים את האתר וניתן לראותו פעיל עם כמעט כל האפיונים שהתבקש לעשות ולפתח, נדבר

ראובן עם שמעון שיחתמו על חוזה מסודר. ובטיוטת החוזה שהועבר כתב ראובן שהשכר יהיה כחצי מכל מה שיכנס, ובסעיף נוסף כתב שהמזמין (ראובן) רשאי לפטר את שמעון בכל עת ללא נימוק ולהפסיק את עבודתו ושכרו. שמעון לא מסכים לתנאי, ודורש לחתום חוזה לפי מה שסיכם מראש, כי על דעת כן הסכים לוותר על שכרו המיידי. ראובן טוען שלא יתכן ששמעון ישב 50 שנה רגל על רגל אחרי שלא יעשה כלום ויקבל משכורת. בשלב זה נפרדו דרכיהם כשמעון כותב "נלך כל אחד לדרכו ויש לי מה לעשות עם התוכנה". טוען ראובן שבזה מחל שמעון על שכרו, ועוד טוען שלא שכר את שמעון ולא חתם איתו חוזה ולא קיבל ממנו שום דבר, ואין שום סיבת חיוב. (את ההוראות והבקשות שביקש משמעון להוסיף עוד ועוד איפיונים במהלך הכנת האתר, מסביר ראובן שזה היה באופן של "תראה לי שאתה יודע לעשות כזה דבר" לבחינה אם הוא מתאים לציפיות שלו, ולא כהוראות מעבד).

שמעון טוען שהוא פוטר ולא התפטר, מאחר ועבד לפי הסיכום הבלתי חתום שעבר ביניהם בטיטה ששכרו הוא 50% מהפירות, וכעת ראובן הכניס סעיף שיכול להוציאו בכל עת ללא התראה מוקדמת וללא נימוק, זה פיטורין. ומה ששמעון השיב שיש לו מה לעשות עם התוכנה הזאת, לא נכתב באמת אלא כדי שראובן ילחץ שימכור את הרעיון למתחרה, ויבקש ממנו את התוכנה וישלם עליה, והאמת שאין לו מה לעשות עם זה, וזה מתאים רק לתכניות של ראובן. על הטענה שאין סיבת חיוב טוען שברגע שביקש ממנו לעשות כך וכך ועשה בשבילו, הוא פועל שחל חיוב תשלום. תביעתו של שמעון היא או לקבל 50% ללא הגבלות, או תמורת כל השעות שהשקיע לפי התעריף הגבוה שהיה רגיל להשתכר בעבר. (וצירף תלושי משכורות שקיבל עד שסיים עבודתו בתעשייה הצבאית).

לשאלת בית הדין את שמעון האם ראה עצמו כשכיר של ראובן לפי שעות או כקבלן שאמור להביא מוצר מוגמר בלבד, והאם התביעה היא לפי שעות העבודה בדיוק, או לפי ערך שווי התוכנה היום. השיב שמעון שהוא קבלן, ותובע לפי ערך התוכנה היום.

ראובן מוכן "לפנים משורת הדין" לשאול את המתכנת השני שעמו כבר החל לדבר, על הקמת המיזם והאתר בזול יותר, האם יוכל לבנות את האתר על בסיס עבודת שמעון ובכמה יוזיל לו את העבודה, ואת ההפרש שיוזיל לו על השימוש בעבודת שמעון הוא מוכן לשלם לשמעון.

במהלך הדיון הזכיר ראובן כמה פעמים שאת ההחלטות העביר "לעמותה" שהיא אמורה להפעיל את האתר והיא אמורה לשלם לשמעון והיא אמורה לאשר את השכר. אבל בוואטצאפ ההתכתבויות וההחלטות והפסקת העבודה היו רק של ראובן לבדו. ואכן השתמע לביה"ד שהעמותה זה הוא ומשפחתו הקרובה שבביתו.

הצדדים הציגו את כל תכתובותיהם לביה"ד להתרשמות אופי ההסכמות שהיו ביניהם, כמו"כ ביה"ד מסר את כתובת האתר למומחה לבניית אתרים מטעם ביה"ד שיתן חו"ד על שוויות האתר במצבו הנוכחי.

מבדיקת התכתובות התברר כי יש בהודעות סגנון ברור של הזמנת עבודה מוחלטת מצד הנתבע, וכן שהנתבע פיטר את התובע בהודעת "לך לדרכך", לפני שהתובע הודיע שפורש. כמו"כ משתמע מהתכתובות שמיד לכתחילה התכוין לתבוע שכר, כי ההודעה שילך איתו

לבי"ד היא דקות אחדות ברצף אחרי הודעת הפסקת העבודה, ואין משמעות של מחילה וחזרה מאוחרת מכך.

פסק דין ביניים

לאחר שמיעת טו"מ הצדדים וחקר הנתונים והעובדות ועיון בהלכה, קובע בית הדין בפסק דין ביניים כדלהלן:

א. צד ב' ישלם לצד א' סך 17,520 ₪ בתוך 30 יום.

ב. הסכום הנ"ל הוא מה שביה"ד הכריע בדעתו כמינימום שעות עבודה ושעות טלפון וזום שהושקעו בהקמת האתר עד מצבו הנוכחי.

ג. אם צד א' יוכיח שעבד במחשב עצמו על האתר מעבר ל-50 שעות, ו/או בשיחות טלפון וזום מעבר ל-10 שעות, בדברים ההכרחיים להקמת האתר, ידון ביה"ד על תוס' על הסכום הנ"ל.

וע"ז באעה"ח

(-) הרב יהושע ווייס, אב"ד; (-) הרב יהושע הלוי לוין; (-) הרב יהונתן ליינעס.

השאלות לדיון

א' דינו של מי מהם שחזר בו היא על התחתונה.

ב' הודה בפני בי"ד שהתפטר ובבדיקה התברר שפוטר לפני שהתפטר, מה דינו.

ג' קבלן שעבודתו הופסקה ע"י בע"ה אחרי שבועות של עבודה ומה שעשה כבר עדיין לא שווה כלום, והיה יכול להגיע לרמת גימור שיהיה שווה בעוד כמה ימי עבודה, האם אין חיוב לשלם לו כלום.

תשובה

א' נראה פשוט שאם בע"ה ביקש מהפועל לעשות פיתוח טכני באופן מסויים שרק לבע"ה התועלת מזה, ועשה הפועל ע"פ בקשתו, שהוא נחשב לשכיר או קבלן של בע"ה גם בלי חתימת חוזה. ותחילת מלאכה היא הקנין. וכאשר התגלעו חילוקי דעות והפועל אומר שמפסיק, אם היתה הסכמה על שכר מסויים ותנאים מסויימים ועבד ע"ד אותו שכר, מי ששינה הוא נחשב החוזר בו. ואם בע"ה הודיע מצידו על השינוי, גם אם הפועל הודיע בעצמו שהוא מפסיק ונפרד, אי"ז חזרת הפועל אלא חזרת בע"ה.

ונ"מ אם נחשב קבלן, או אם היה שכיר והיה דבר האבד. דפועל החוזר בו גם בלא"ה ידו על העליונה דפועל חוזר בו בחצי היום. ונידו"ד אינו דבר האבד. והיות והיה ניתן להגדיר את הפעולה והשכר בב' אופנים, שהוא שכיר שעות ועל הכל מקבל שכר עתידי של פירות

מההכנסות שיהיו, או שהוא קבלן. ובחר בדיון לקבוע שהוא קבלן, לכן אם לא היה שינוי מצד בע"ה היה ידו של הפועל עה"ת.

אבל יתכן שהיות וכל פרק זמן התבקש לפתח מאפיין נוסף ואופציה טכנית נוספת ועשה, כל בקשה וביצוע הם קבלנות בפ"ע שהסתיימה ללא חזרה באמצע ולא חשיב קבלן שחזר בו. וכמ"ש הרמ"א (בסימן עח סעיף א) לגבי ספר שיש בו הרבה קונטרסין שכל קונטרס הוא קבלנות בפ"ע לגבי זמן פרעון, והוי פרעתיך לאחר זמני, כמו כל שפא ושפא זמני'.

לשם כך נבדקו את כל המסרונים שעברו ביניהם לראות האם קיימת בקשת בע"ה לביצוע מלאכה ועשיית מלאכה על פיו לאחר העמדת השכר, או שהמשמעות בבקשות היא התעניינות בלבד אם זה אפשרי וכדומה, וכן אם הוסכם השכר בשתיקה או שנאמר מראש שלא קובעים סופית עד לחתימת חוזה.

ב' אחרי שהודה בבי"ד בפירוש או בשתיקה כך יש לדונו. ואפילו במציאות היה המצב לטובתו, מ"מ מדשתק מחל. וכמו טענו בחיטים והודה בשעורים שהשתיקה של התובע מהשעורים היא הודאה למרות שכעת נודע המציאות [מטענת הנתבע] שהיה חוב שעורים מ"מ מפרשים ההודאה למחילה [וכמ"ש בסימן עה סעיף יא].

רק שבנידונו אין נפ"מ. אמנם התובע פוטר בכתובת הנתבע "לך לדרכך" לפני שכתב לנתבע "ניפרד ואני אפסיד". ובביה"ד הודה שהוא התפטר ומ"מ תובע שכרו. מ"מ אפילו אם הוא התפטר מ"מ טען בחדא מחתא שעל שכרו לא מחל כפי שפירש בביה"ד.

ג' הנה בנידו"ד התובע העמיד את שכרו על 50% מההכנסות העתידיות וויתר על שכר העבודה עצמה. אין כאן "מחילה" על מה שעשה, רק בקשה לקבל השכר בעתיד. והנתבע לא יכול לטעון שכרך מהפירות לא בא ולא יבוא ואני פטור מכלום, שהרי זה לא ויתור אלא "צורת תמחיר" שעשוי להיות משתלם לשני הצדדים. אבל כשבטל הסיכום ולא יהיו פירות בעתיד צריכים לחזור לקבוע שכר לפי מה שכעת לפנינו. ובמילים אחרות "בטלה קציצה" אבל לא בטל סיבת החיוב.

ובזה נראה להכריע לענין השאלה אם קבלן שלא הגיע למוצר מוגמר לא יקבל כלום או כיון ש"בטלה קציצה" בגינו של בע"ה מגיע לקבלן "על העליונה", ואופן חישוב השכר היחיד שיתכן הוא לפי עבודת פועל כלומר לפי שעות שכבר עשה, כי המוצר שעשה אינו שווה כלום, וגם קבלן חדש לא יכול להמשיך ממנו והלאה. דהנה מבואר בשו"ע כיצד ידו על העליונה וכו', כיצד ידו על התחתונה וכו' וזה בכלי בעין בחצי המלאכה שאפשר לשומו כחלק ממה שהתבקש אבל בתיכנות לפי איפיונים מסויימים, והופסקה העבודה, קל יותר למתכנת השני לעשות מתחילה ועד הסוף, ואין כאן בעין שאפשר ליטלו ביד להשלים רק כמה אלפי שורות קודים שמי שעשאו יודע איך להמשיך, ואחר שיצטרך להמשיכם יסתבך יותר זמן. ולא מסתבר שבכה"ג אומרים לקבלן הראשון אין לך שכר כלל כי לא עבדת כשכיר לפי שעות. ע"כ אפילו שהיה קבלן ולא פועל מ"מ לגבי שיעור מה שעשה כבר אפשר לשערו לפחות כמו פחות שבפועלים כמה היה משתכר לעבודה זו בשעות כאלו. וזה יחוייב בע"ה לשלם לו. והגם שהתובע נשאל בביה"ד אם תובע מה ששווה כעת או לפי השעות שהשקיע, ותבע לפי מה ששווה בחושבו שזה יותר מלפי השעות שהשקיע. מ"מ א"א לדונו כמוחל על השומה היחידה הניתנת ליתבע. ודוק.

בירור נתוני שכר מתכנתים כיום. המחירים הם בירושלים, ולעומת זאת באיזור המרכז הכל יותר ביוקר בערך ב-40% עד 30%. מדובר על שפת תכנות כזאת שבו עבד התובע בתיק זה.

שכר חודש למתכנת פשוט 15,000 ברוטו. ולמתכנת מומחה 30,000 ברוטו. שכר מתחיל ממש הוא איטי בדרך כלל ולא שווה כ"כ, שמתחייב מצידו לשנתיים, ומצד המעביד זה תקופת נסיון השכר הוא כ-12,000 לחודש. הבדלי רמות השכר בין הוותיקים למנוסים לא קשור בכלל למהירויות וזריזות ומיומנות, כלומר לתוצאות. עצם זה שהוא וותיק בשוק משתלם לחברה להוסיף לו, וגם במונחים שנתיים גדולים שהכל משתקלל בסופו של דבר לערך השכר השעתי. (הסיבה שיש שכר גבוה מאוד לוותיקים שלא למדו ולא יודעים את השפות הגירסאות והנוסחאות המתקדמות שלומדים היום בתכנות, כי יש תוכנות בחברות גדולות וותיקות למשל בנקים, שהכל יושב על תוכנות בשפות הישנות, ומהחדשים קשה למצוא מי שיתפעל ויתחזק אותם, ויש לזה ביקוש רב והיצע מועט). יום עבודה של תכנות הוא 9 שעות. דהיינו שכר שעתי למוצע הוא 151 ₪. ועל זה יש להוסיף שעבד כאילו שזה שלו וגם לילות. ודוק.

ומצד פשרה נ"ל אחרי שיקלול הכל 175 לשעה. דהיינו 1575 ליום. ימי העבודה נבדקו בהודעות הווצאפ מהיום שכתב לו "תתחיל" עד היום שכתב לו "לך", שהיה ביניהם 43 ימים, ובתוכם 6 פעמים שישי וש"ק וגם ערב יו"ט שבועות ושבועות, נשאר ימי עבודה 29 ימים. ואם ננקוט את הממוצע התחתון ללא חישוב שעות לילה וכדומה אלא לפי 151 לשעה, יהיה הסיכום 39,411 ס"ה, אילו עבד כל שעות היום בכל התקופה הזאת. ובדיון הודה שהיו לו בירורים והתייעצויות עם חברים איך לעשות, דהיינו שעות רבות בתוך הימים הללו שלא מגיע לו שכר כמי שעושה מתוך ידיעה. ואיננו יודעים כמה עבד, ולשאלת ביה"ד לאחר הדיון השיב שאינו יודע לומר בברי שום מס' שעות שודאי עבד, כי חושש מגזל. א"כ המע"ה. וא"א להוציא מהמוחזק מה שלא ברור.

היושע הלוי לויין.

ב

בעיקר הדיון אם הוא יש לו דין של פועל או קבלן אשר לפי דברי הרב וודאי מגיע לו תשלום על מה שעשה וכל השאלה היא רק כמה זה ואיך למדוד את השווי של מה שעשה. אבל לדעתי הנוסח שהם כתבו אחד לשני נראה יותר כמו שותפות. שכל אחד יתעסק בשלו זה יביא את התוכנה והשני יספק את השיווק, והרווחים יחלקו ביניהם. למרות שצד ב' קצת הגביל את השותפות ביניהם רק למה שעתידי להכנס מן המוסדות ולא לרווחים שיהיו ממכירת קופונים וכדומה, אבל צד א' כתב בהדיא שהוא רוצה חמישים אחוז של כל הכנסות. וגם בעצם ההנחה הזאת קשה לי עם זה שלא היה מעשה קניין על השותפות ואפילו לשון של התחייבות לא היה בהתכתבות ביניהם, ובעבור שותפות צריך איזהו קניין או התחייבות בשטר בין שני הצדדים. אבל אם זה כן נידון כשותפות, אין בכלל מניעה משותף אחד לחזור בו, וי"א אפילו כתוב זמן. וא"כ יהיה רק דיון של חלוקת השותפות ולא של תביעת שכר, ובמקרה שלנו מאוד פשוט הואיל שצד ב' לא הכניס כלום לשותפות חוץ מן הרעיון וצד א' הכניס את התוכנה שעדיין בידו (ובבעלותו) וזה הקוד של התוכנה, ששאלתי

אותו בדיון אם זה עדיין אצלו. זה חלקו שהוא לוקח בחזרה. רווחים לא היו וגם צד ב' לא עשה שום קניין על התוכנה הקיימת וגם לא דורש מצד ב' שום דבר. לכן אם זה באמת שותפות כל מה שיש לצד א' הוא התוכנה שהוא יוכל לקחת ולמכור באיזה מחיר שהוא יכול לקבל, אבל א"א לחייב את צד ב' לקנות בעל כורחו את התוכנה מצד א'. ובעצם זה מה שצד א' תובע מצד ב' שהוא יקנה ממנו את התוכנה שהוא עשה עבור חמישים אלף ש"ח.

אם צד א' לא היה דורש חמישים אחוז של הרווחים היה יותר קל להתייחס לזה כמקרה של בעל הבית חוזר באמצע היום. אבל כאן מדובר שהתובע דרש שהיחסים ביניהם יהיה של שותפות מלאה, ומאידך גיסא בא לבית הדין לתבוע שכר טרחה כפועל, אבל על ידי שצד ב' יקנה בעל כורחו את התוכנה ממנו. לכן אני מתלבט אם זה שותפות שהתפרקה או זה בעל הבית שחזר באמצע היום, הנפ"מ אם צד ב' חייב לשלם לו מה שהוא עשה או לא.

ולאחר בדיקת כל חילופי מאות המסרונים ביניהם כל אורך התקופה, שבזה סיכמו את הכל ע"י וואטסאפ, נראה שמי שהעלה את המילה "שותפות" בכל פעם זה צד ב', באומרו אתה לא שותף שלי וכו', אבל צד א' תובע מלכתחילה רק שכר, ובמקום שכר שעת ניסה לקבל תשלום עתידי במקום שכר מראש. הוא קורא לזה "שותפות בפירות". רק בסוף אחרי הפירוד כותב צד א' פעם ראשונה לצד ב' יכולנו להיות שותפים טובים. ולאחר בדיקה שוב נראה שאין מספיק בהסכמה הראשונית של 50/50 בהכנסות להוות יצירת שותפות בלי שדברו וסיכמו במפורש, וזה מתפרש כשכר פועל בלבד.

תלמיד שעובד בשביל חברה גדולה שמתעסקת באתרי אינטרנט אמר לי: אתר אינטרנט א"א לתת על זה ערך כי הכל תלוי בכמות השימוש שלו, אפילו אתר פרימיטיבי אם יש לו הרבה משמשים הוא שווה הרבה כסף, וכאן מדובר באתר אינטרנט שלא פועל בכלל. הדרך היחידה לשער כמה מגיע לו הוא לפי שעות עבודה ורמת העבודה שלו.

בעניין הזה, הרמה של האתר היא לא כל כך גבוהה. הוא משתמש בטכנולוגיה ישנה בערך מלפני 12 שנה (דרך אגב גם באתר הגדול שהראה לביה"ד ולתובע שעשה ואת מומחיותו הגדולה, הוא השתמש עם טכנולוגיה ישנה) שכבר כיום לא משתמשים בה. הנפ"מ היא במהירות, ובפרט בפריטים מורכבים, ובפרט אם יש עומס של כמה משתמשים. האתר איך שהוא היום היה נכנס לבעיות של איטיות באם היו הרבה משתמשים בגלל שהוא השתמש בטכנולוגיה לא עדכנית. גם הגרפיקה לא מקצועית בכלל, והרמה של העבודה לא גבוהה.

בעניין הדומיין שהוא טוען שהוא קנה, למעשה מתברר בעת הבדיקה שהוא לא קנה דומיין אלא התחבר לאחד קיים. אבל אפילו אם הוא היה קונה אחד זה עולה מחו"ל 10 דולר אה"ב ובארץ 80 דולר אה"ב לשנה.

התלמיד שלי מעריך את העבודה שלו בין 120 ל 150 ש"ח לשעה. הוא אומר שמתכנת מקצועי ברמה הגבוהה מקבל רק 250 ש"ח לשעה.

לדעתי לפי הנ"ל, הוא קצת רימה את צד ב' שהוא היה מסוגל להקים כזה אתר, לפי הכמות של שימוש שהם צפו שיהיה באתר, ועם הטכנולוגיה הישנה שהוא השתמש, העסק היה נתקל בבעיות ולא היה מספק את הצרכים שצד ב' חיפש. גם בדיון שאלתי אותו על זה והוא הפנה אותנו לאתר הקודם שלו. אבל גם שם יש אותן בעיות טכנולוגיה ישנה וגרפיקה

ועיצוב. מאידך צד ב' חיפש מישהו זול או מישהו שהוא יכול לרמות. כי היום יש חברות שעושים את כל הדברים האלו ולמה הוא פנה לבן אדם שהוא לא מכיר וגם לא הכיר את העבודה שלו. לכן לדעתי גם צד ב' פשע בזה. ויתכן אילו צד ב' היה טוען מקח טעות היה לו יותר צד בדין ליפטר משכר הפועל, ויתכן דכיוון שסו"ס האתר יכול לפעול גם כך א"א לטעון מק"ט. אבל הוא לא טוען את זה, לכן השאלה היא בעל הבית שהוא הזמין עבודה אצל אחד שהציג עצמו כבעל מקצוע אבל אליבא דאמת לא לדרגה הנצרכת למזמין, והמזמין העסיק אותו וחזר בו באמצע עבודה כמה הוא צריך לקבל, האם אומרים הואיל היה לצד ב' אפשרות לבדוק את רמת העבודה של צד א' וביקש ממנו דוגמאות וכדומה והסתפק בזה ולא בדק יותר וסיכם עם הפועל "תתקדם ותתחיל", הוא סבר וקיבל וצריך לשלם לו לפי שעות עבודה שלו. או הואיל והפועל רימה את הבעל הבית ברמה המקצועית שלו והוא לא היה מסוגל לעשות את גמר העבודה לפי שביעות רצון של המזמין זה מקח טעות.

והיות וצד ב' לא טען מקח טעות, לדעתי צריך לבקש מצד א' שיתן פירוט שעות העבודה שלו ולתת לו לפי השכר הנמוך, לדעתי אפילו לא מאה אחוז כי אולי מישהו אחר היה יכול לעשות בפחות שעות. מאוד קשה לשער פה כמה מגיע לו.

התלמיד שלי שבדק הוא משער שיש כאן בערך חמישים שעות עבודה, או שעבד בפועל או שזה מה שהיה לוקח למישהו אחר לבנות את האתר לרמה שאוחז היום. האתר רחוק מאוד מגמור והוא משער שרוב העבודה עדיין לפניו. וכאמור השווי שלו בשוק הוא אפס כי אף אחד לא קונה אתר כזה. אמנם כן אפשרי עם הטכנולוגיה שהוא השתמש לבנות את האתר לפי דרישת המזמין רק זה היה לוקח הרבה יותר זמן והיה דורש הרבה יותר טיפול. ואכן יש אנשים שמעדיפים את השימוש בטכנולוגיה הישנה, והרמה מקצועית של התובע בטכנולוגיה הישנה בסדר גמור. לכן בלתי אפשרי להעריך את מה שמגיע לו לפי שווי האתר אלא רק לפי השעות שהוא עבד. ובהערכה גסה ממש זה בערך חמישים שעות עבודה. ואם הוא היה משתמש בטכנולוגיה חדשה היה לוקח לו פחות זמן אבל לדעתי הוא לא בקי בזה. הוא גם אמר לי שמתכנת ברמה שלו היה מקבל שכר חודשי בין 6 ל 7 אלפים ש"ח לחודש. ואפשר לשער את האתר לחודש עבודה בשכר חודשי מגולם לא לפי שעות.

לכן אני חושב הואיל והתובע בקש מהנתבע במפורש להתחיל את העבודה והוא עבד, לכן אין דין שכר פועל בטל. וגם מצטרף לזה שהוא ביטל אותו מעבודות אחרות שהוא היה יכול להתפרנס כש"כ בב"ק דף פה ע"ב דהדקיה באינדרונא ובטליה וכן כ' תוספות בב"מ דף ע"ו ע"ב ד"ה אין להם שמשמע אם לא כשחוזר בו עוד ימצאו להשתכר הבעל הבית שחוזר בו היה חייב ליתן להם כפועל בטל משום דדאין דינא דגרמי כר"מ. וכ"ש במקרה שלנו שהוא עבד בפועל. ואף שבתור קבלן שבע"ה חזר בו יהיה קשה יותר להעריך כמה שהוא צריך לקבל, כי האתר במצבו הלא גמור אין בו שווי, אבל לדעתי יש לו דין פועל ולא קבלן שהוא צריך לקבל לפי הזמן שהוא עבד. לכן הואיל שא"א לדעת כמה שעות הוא באמת עבד, ואם זה היה פרויקט שהוא קבל בחברה היו נותנים לו בערך חודש לגמור אותו עד השלב שהוא הגיע, אני חושב כי מן הראוי שהוא יתן לו משכורת של חודש עבודה שהוא מקביל לחמישים שעות עבודה דהיינו בין שש לשבע אלפים ש"ח. (ואולי שהוא יוכל גם לשמור את הקוד של

האתר). אני לא רואה הצדקה שהוא יקבל מעבר לזה בלי שהוא יוכל לפרט לנו ממש כמה שעות הוא עבד.

(הוספה: בתקופה הנוכחית אחד הקים אתר עבור מכון שיש לו סניפים בכל הארץ, ובו מענה אוטונומי שמסוגל לקבל אלפי פניות בבת אחת ולענות על מגוון רחב של שאלות. זו טכנולוגיה חדשה בשם בוטים, שממלא וחוסך עבודה של כעשר מזכירות. עבור הקמת אתר זה השתמשו בטכנולוגיה הכי מתקדמת ומתקנים מאוד יקרים וסה"כ העלות היא 18,000 ₪, כלומר 360 ש"ח לשעה ונצרך 40 שעות עבודה. להבין מזה מה העלויות של דבר שהוא הרבה יותר מתקדם ממה שהתובע עשה. וכמה מוגזם מה שהוא דרש מהנתבע לשלם והוא חי ממש בדמיון במחשבתו כמה שהעבודה שלו שווה. ככל שאני בודק יותר את העניין הזה אני רואה עד כמה צד א מנסה להונות את השני. ובשלמא אם הוא היה תובע את השעות שהוא ביטל מעבודות אחרות, זה היה נשמע, אבל הוא תובע מחיר מופרז על דבר שהוא רחוק מלהיות גמור שבשוק לא שווה כלום).

יהונתן ליאנס

הערה

לגבי ההשערה של 50 שעות עבודה, זה המשוער על התוכנה עצמה במצבה הנוכחי. מאידך הוא משער שזה בערך "פרויקט של חודש" אם זה היה גמור. לפי המשוער הזה העבודה כולה היתה רק שעתיים ביום במשך 25 ימי עבודה בחודש? הרי הצגות תיאור העבודה שהיה בדיון מכחיש את זה. ויש להוסיף מלבד מה שרואים על התוכנה ומשערים כמה זמן לוקח לעשותה – גם שעות לחישוב השכר על בדיקת הטמפלטיים, על שעות של מפגשי הזום, על זמן הייעוץ לגבי צבעים ועיצוב. זה מה שהוא טען. וזה לא משוער אצלו בשעות מחושבות אבל ודאי שלקח שעות. היות והמע"ה והתובע לא הוכיח א"א להוציא מהנתבע את המקסימום של החישוב. אבל א"א לפטור בלא כלום, אחרי שמוכח מההתכתבויות לאורך הזמן שהוא עבד והתקדם ופיתח לפי דרישות ובקשות חדשות וכו'. לכן לאורך השבועות שהיה קשר ביניהם ומוכח שעבד, אפשר לשער מדין פשר המסתבר את שעות העבודה היומיות ל-8 שעות.

והנה חידש הסמ"ע בסימן שלב סקי"א וגם הש"ך שם בסקי"ז מסכים עמו לדינא באופן שסיכמו בע"ה והפועלים כפי הרוב, ובטלה קציצה והפחות שבפועלים נוטלים פחות מהרוב, שבע"ה חייב לשלם כהרוב. ולא כפחות שבפועלים. לפי הסמ"ע גם אם לא סיכמו בפירוש "כהרוב" מעצם זה שבעה"ב לא ביקש לשכור מהפחותים שבפועלים הזולים, זה מחייבו מעל הזולים. ולפי הע"ש והש"ך רק בגלל שאמר "כהרוב". ואשר לנידו"ד לא הטעו זא"ז אבל ביטול קציצה יש כאן. וזיל בטר טעמא שיש פועל יקר יותר ויש פועל זול, ויש כאלו שאינם רוצים עבודה זולה ומסכימים ללכת על הממוצע, וכשמוכח שהיתה דעתם ללכת כממוצע, אפשר להוציא מהמוחזק יותר מערך "פחות שבפועלים" לערך של "כהפחות שבתוך הממוצע שבפועלים".

ונפ"מ לדידן, שמלכתחילה סיכם התובע על שכר גבוה יותר מערך של 120-150 שקל לשעה, אשר הוא השער שטוען המייעץ המומחה ששווה ערך של עבודת מתכנת זול, לכן אף שבטלה קציצה איננו יכולים להעריך את השכר לפי הפחות שבשוק, אלא לפי מומחה יותר, וכפי

שהוא טוען שהתרגל לשכר של 40 אלף בחודש לעבודה של 8.6 שעות ביום 16.8 ימי עבודה בחודש. דהיינו בערך 292 ₪ לשעת עבודה. ונוסיף ע"ז שעל האתר שבנידון הוא עבד גם לילות, וזה מוכח מההתכתבויות והנתבע לא מכחיש את זה. ועובד רגיל לא עובד לילות. ועבודה כזאת אדם עושה לעצמו, או בעד שכר הרבה יותר גבוה (היום אפילו מנקה לילה מקבל יותר מ200 לשעה). ובזה איני סבור כמ"ש ידידי הגר"י ליאנס שהחשוב צריך להיות לפי שעות ולפי רמת העבודה, אלא לפי רמת העובד. אף שבתוצאה שניראית כעת מהאתר שהספיק להקים רמתו נמוכה עדיין, מ"מ בבואנו לחשב לפי שעות (כאשר הסיכום היה שהוא קבלן וכמשי"נ) מסתכלים על מה שדובר ועל הרמה של הפועל הזה במדרגי השכר בענף. ולא על התוצאה. (ורק אם היה מתקבל לחשב את שכרו כקבלן ממש, על התוצאה, אז היה מקום לבחון את הרמה של מה שעשה).

לכן ביררתי את רמת השכר השעתי של מתכנתים עצמאים, ובהנחה שזה בערך פרוייקט חודשי, התעריף של שעות העבודה מגיע למעט מעל 150 לשעה, [הפירוט להלן] וזה מה שצריך הנתבע לשלם. לא השכר הגבוה ביותר שדורש או שהיה רגיל לקבל במקום העבודה הקודם שלו, אלא כלשון הסמ"ע שם "ואף שנמצאו קצת בפחות מה' מ"מ כיון דהוא הסכים עמהן ליתן להן כמו שנשכרין הרוב מפני שלא רצה להטריח לבקש המיעוט תו לא הולכין אחר המיעוט". והרי גם בנידו"ד שוק המתכנתים השכירים בחברות התיכנות פתוח להצעות, ושכרם פחות בהרבה מהמתכנתים העצמאיים. ומשלא פנה הנתבע לשוק זה לבקש עובד שיבצע את האתר, היה ניחא לו לסכם עם עובד מתכנת עצמאי שהוא יקר יותר. והתחייב לפי שער כזה גם כשבטלה הקציצה.

ומ"ש ידידי הגר"י ליאנס שליט"א לדחות את הצד שהחויב הוא רק מדין שבת וביטול זמנו ולא על העבודה, צודק מאוד, כי יש כאן התחייבות לפועל. שכתב לו תתחיל בהצלחה. לכן היות וההפסקה היתה בגלל הנתבע, לא משנה שכעת האתר רחוק מלהיות מושלם. יש סיבת חיוב על העבודה לפי שעות, אפילו שתובע בתור קבלן. וכמשנת"ל.

יה"ל.

תשובה להערה

למעשה אין אינדיקציה לשעות בכלל והמע"ה. אין הוכחות לתעריף שעתי של הפועל הזה. לא דברו על תעריף מסויים. אבל ניסינו לדבר עם כמה וכמה ויש לנו חו"ד מומחה שבדק את האתר והמבנה שלו ורמתו במצבו הנוכחי, ולדעתו כל מתכנת אחר יעבוד ע"ז מינימום 50 שעות. אולי לא יותר.

אף שאם הוא עבד יותר מגיע לו יותר, ולא פוסקים לפי מה אחרים היו מספיקים לעשות ולפי תעריף של אחרים, אף שיש יותר זולים בשוק בפרט בחברות של תיכנות. מ"מ הוא הזמין אותו, והתחייב אליו. והוא עצמאי. והשכר שלו מגיע לו לפי הרמה שהוא דורש.

לפי 50 שעות ולפי המשכורת שהוכיח לנו מטופס 106 שקיבל בעבר בתור שכיר, השכר השעתי שלו 292 ₪ לשעה. זה יוצא כ-14,800 ₪ המציאות היא ששכיר שיוצא לעבוד כעצמאי יבקש שכר שעתי גבוה ממה שקיבל בתור שכיר. אבל התובע לא קבע לנו בכמה,

ולא התנה עם הנתבע מראש, אז אין לנו הוכחה אלא לסכום שעתי שוודאי לא יחשב פחות ממנו.

אמנם אנו לקחים בחשבון שהאתר במצבו הנוכחי רחוק מלהיות גמור, אולי הוא אוחז בפיתוח של 30% להפעלה. וכתוב בגירסאות ישנות, לכן אין לו ערך. אבל מאחר והעבודה הופסקה ע"י המזמין באמצע והחישוב חייב להיעשות על פי שעות, ערך השעות גם לפי המזמין אפשר לחשב לפי התכנית והצפי שלו. ולפי מה שדיברו בדיון ומופיע בוואטסאפ ששלחו, אם נחשב את האגרות שתוכנן לגבות מכל המוסדות שחצי מזה הסכים הנתבע לתת לתובע, הערך המשוער של האתר אחרי 3 שנים (כך משערים ערך של חברות לפי מחזוריים של 3 שנים) בס"ה מחזור גלובאלי 259,200 ₪, דהיינו 7,200 לחודש, 86,400 לשנה, והיה מגיע לו 1/2 מזה דהיינו 129,600 ב-3 שנים.

ומכאן למצבו הנוכחי של האתר, שכל החישוב הנ"ל היה מוסכם על הנתבע בדיבורים עם התובע על מצב שהאתר גמור ופעיל. לכן ל-30% הכנה החישוב יהיה בהתאמה 38,880. זה נותן לנו הבנה הסיבה לכמה שהיה מדובר ביניהם מלכתחילה. אבל זה כולל גם שעות התחזוקה במשך ההפעלה עצמה, ולא התחיל, לכן צריך להפחית.

בפועל אתר לא גמור שווה בעצמו 0.

ההתחלה היתה בתאריך 19/5 והפרידה היתה ב-27/6 ס"ה 27 ימי עבודה נטו. וא"א להוציא ממוחזק מעבר למה שוודאי לנו דהיינו 50 שעות, לכן ישלם סך מה שהפועל הרוויח בעבודתו הקודמת על 50 שעות.

י.ל.

ג

מסכים עם דברי הרבנים לפסוק כהחלטת ביניים כדי שהתובע יוכל לטעון ולהוכיח שהיו יותר שעות, ואז נדון בהשלמה.

ההשערה של 50 שעות זה מינימום לגבי עבודה על המחשב עצמו, אבל יש שיחות טלפון וזום הכרחיים לעבודה, וא"א לשער עד שיוכיח, אבל מסתבר שמינימום להחלטת ביניים 10 שעות.

מסכים לתעריף של 292 לשעה כמ"ש בדעת הרב ליאנס.

לפיכך 60 שעות * 292 = 17,520. עד שיוכח שהיו יותר שעות במחשב או בשיחות.

שיחות של בירורים על צבעים וגרפיקה והתייעצויות על אופן פיתוח לא צריך לשלם כי היה אמור להיות מומחה ולא צריך לשלם על שעות של לימוד.

יהושע ווייס.

ג"א מצטרפים להנ"ל, יהושע הלוי לוי; יהונתן לייאנס.